

"Estudi en gris", de Prudenci Bertrana, il·lustració perfecta per al personatge de Somerset Maugham i per a l'hermetisme gironí.

hagués sentit, però quan ja eren de tornada, en passar pel mateix indret, va deixar anar amb tota naturalitat: "Per màrfegues".

Això pot semblar una facècia grotesca, però no es troba gaire lluny de la realitat. L'any 1951, l'escriptor Valeriano Simón confessa en un article al diari *Los Sitios* una experiència semblant. Dóna un tomb, cap al tard, amb un amic, per la Ferradura, i torna a Girona a punta de fosc. I diu: "*Con mi amigo he paseado durante largo tiempo. Al descender de Les Pedreres nos hemos sorprendido de nuestro silencio. Porque, sumidos en él, nos habíamos olvidado de nuestra mutua presencia*". Molt més tard encara, l'any 1969, Narcís Comadira publica a *Papers privats* un poema dedicat a Ferran Lobo, gironí resident a Johannesburg, en el qual sembla repetir una vegada més l'episodi quan endevina el futur del retorn de l'amic: "Ferran, quan tu tornaràs, / ric de silenci i d'escumes, / i un diumenge qualsevol, passejant, / per Sant Daniel, em diràs: Fumes? / i jo et diré que sí, d'esma, trencant / llargues estones de no dir res, cosa / que fem sovint, i no ens fa nosa, / de passejar / i callar..."

L'anècdota rediviva del "per màrfegues" sembla present també en un paràgraf de *Jo!* de Bertrana. El protagonista de la novel·la fa camí amb un seu amic gironí, "poc afectuós però molt franc", que el segueix a una certa distància i amb aire desdenyós. I diu, el metge filòsof: "Jo hauria volgut fer-lo el meu confident. Si durant aquells tres-cents metres de caminar per la ruta solitària ell m'hagués insinuat tan sols una afectuosa tafaneria, jo li hauria dit el meu secret. Però ell xiulava uns compassos d'una rapsòdia hongaresa i això no predisposava pas gaire a la confessió ni a l'entendiment".

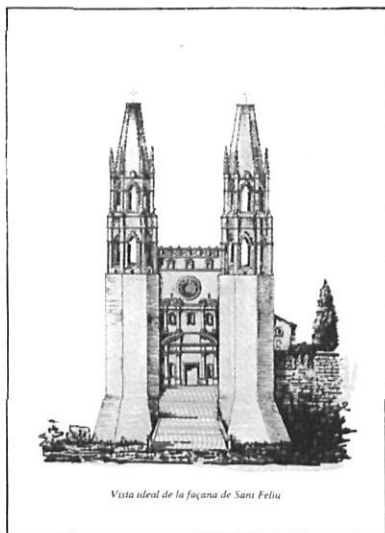
Vés a saber si aquest gironí eixut no era el mateix Bertrana. O el Clutton de Somerset Maugham.

Dolors Bramon i els jueus

Els llibres i els treballs sobre els jueus sovint són confusos i espessos. Els *Jueus de Banyoles*, de Dolors Bramon, publicat en els *Quaderns del Centre d'Estudis Comarcals*, és en canvi un text àgil i lleuger, a vegades irònic, i tot això sense minva del seu rigor històric. L'autora vol "interpretar correctament al segle XX uns fets ocorreguts a l'Edat Mitjana", i el seu esforç d'in-

paperets

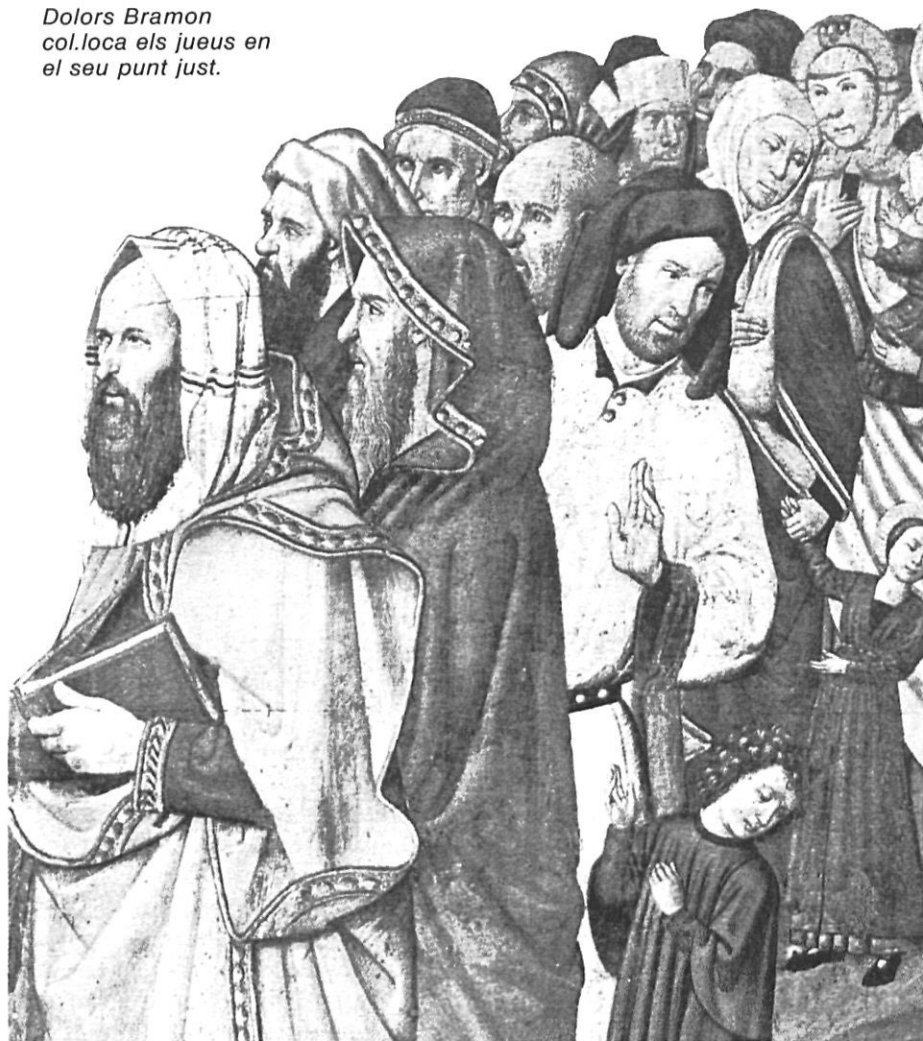
• Joan Cortés, col·leccionista de llibres i de papers vells, ha editat aquesta targeta postal, manipulada a partir d'un gravat antic, amb la visió ideal del que seria la façana gòtica de Sant Feliu si s'hagués arribat a construir el segon campanar. Val a dir que ara ningú no reivindica per a Girona aquest aire de ciutat nòrdica; hom es conformaria amb l'adequació de l'entorn del temple sense estridències arquitectòniques, sense atzagaiades pictòriques... i sense inacabables polèmiques paralitzadores.

• Els qui un dia van comprar, arran del monument del Lleó, un solar que el nefast Pla Perpiñà donava com a edificable demanen ara 30 milions a l'Ajuntament, que se'l vol tornar a quedar. Ja ho advertia Jaume Fabre a Girona, entre quatre rius: "Queda encara, dintre l'àrea del Pla, una parcel·la de propietat privada, ara no edificable, però que l'Ajuntament haurà de comprar a un preu astronòmic si vol destinar-la, com estableix l'actual normativa urbanística, a l'ampliació de la plaça Calvet i Rubalcaba". Aquí es pot aplicar ben bé allò de la dita: "Dels pecats dels pares, els fills en van geperuts".

• Els membres del col·lectiu MDT que cada dos per tres embruten les parets de Girona amb pintades agressives són el summum de la paradoxa i de la inconseqüència: diuen que volen defensar la Terra però no saben respectar la Ciutat.

*Dolors Bramon
col·loca els jueus en
el seu punt just.*

terpretació passa per alguns aclariments d'aquells que els experts ja donen per sabuts i que no es molesten mai a fer. Vegem-ne alguns exemples:

Primer: la suposada riquesa dels jueus no sempre era tal; n'hi havia de rics i de pobres. Si es van guanyar la fama de potentats, és perquè s'han conservat els protocols notarials, i "només les famílies econòmicament fortes han de recórrer als serveis d'un notari; a qui res no té, ni ven, no li cal testar".

Segon: Encara que la figura del jueu medieval s'associa sempre a la del prestamista, cal donar a aquesta professió una importància relativa. El que passa és, també, que aquest ofici ha deixat més documentació que els altres, perquè "cada préstec requereix un paper on hi constin la quantitat i les condicions sota les quals es deixa".

Tercer: si els jueus exercien alguns oficis amb més freqüència que altres, era per les dificultats de convivència amb els cristians: "Quan encara no s'havia inventat la màquina de cosir, li era molt fàcil a un sastre fugir amb el fil i l'agulla..."

Quart: La predisposició especial que s'atribueix als jueus per exercir la medicina i la cirurgia té aquesta explicació: "L'Església prohibia la dissecció de cadàvers, fet pel qual la medicina cristiana no era tan avançada com la jueva o la sarraïna".

Cinquè: si a Girona i a Banyoles, terres de mal vi, els jueus apareixen reiteradament com a propietaris de vinyes, és perquè "un dels preceptes del judaisme els impedia de beure cap vi que no fos elaborat per jueus".

I així, al llarg de trenta pàgines plenes de sentit comú, Dolors Bramon ens acostava als jueus de Banyoles i malda per situar-los en el punt just dins el context de la història local. Sense cedir als tòpics ni als prejudicis, tal com anuncia en començar el treball: "Intentaré de ser historiadora, sense més, que no és poc, en aquest temps de fanatisme i d'intoleràncies".